

Aleg. 411

Sprawozdanie

Komisji bankowej o zamknięciu rachunków galicyjskiej Kasy oszczędności we Lwowie za rok 1901 i 1902.

Wysoki Sejmie!

Stosownie do postanowień §. 38. statutu galicyjskiej Kasy oszczędności we Lwowie, przedłożył Wydział krajowy z datą 3. czerwca 1902 i 21. sierpnia 1903 Wysokiemu Sejmowi dwa sprawozdania, o zamknięciu rachunków tejże Instytucji za lata 1901 i 1902.

W obu tych sprawozdaniach zaznacza Wydział krajowy, iż rachunki galic. Kasy oszczędności za rok 1901 i 1902 sporządzone przez naczelnego buchaltera Kasy (mianowanego w myśl §. 51. punkt 12. statutu przez Marszałka kraju) sprawdzone zostały szczegółowo przez Dyrekcyę Kasy, tudzież Komisję kontrolującą złożoną z trzech członków wybranych przez Wydział Kasy ze swego grona, poczem uzyskały rachunki te aprobatę i przyjęcie do wiadomości zarówno przez Wydział Kasy jakoteż Walne Zgromadzenie galicyjskiej Kasy oszczędności.

Na podstawie powyższego stanu rzeczy, czyni Wydział krajowy wniosek, o udzielenie Zarządowi galic. Kasy oszczędności we Lwowie absolutorium z rachunków za lata 1901 i 1902

Komisja bankowa roztrząsnąwszy zamknięcia rachunków galic. Kasy oszczędności za lata 1901 i 1902, nie znalazła najmniejszego powodu do jakiegokolwiek uwagi, pod względem ścisłości, dokładności i autentyczności rzeczonych rachunków. Natomiast pod względem ogólnej administracji, wyniku z obrotów i stanu majątkowego w mowie będącej Instytucji, poczuwa się do obowiązku Komisja bankowa uzupełnić odnośne sprawozdania Wydziału krajowego, następującymi uwagami i wyjaśnieniami.

Zamknięcia rachunków galic. Kasy oszczędności za lata 1901 i 1902 nie wykazują żadnych zwyczajek względnie zysków z działalności tejże Instytucji.

Przyczyną tego stanu rzeczy jest okoliczność, iż równocześnie z płynącymi zwyczajkami z fruktyfikacji wkładek, idą i iść muszą odpisy strat, z niedających się zrealizować w części lub nawet w całości dawnych wierzytelności galic. Kasy oszczędności.

Odpisy tych strat uczyniły w roku 1901 K 305.796 g 20.

" " " " " " " 1902 " 136.549 " 63.

Akcyja sanacyjna, którą Zarząd galic. Kasy oszczędności od roku 1899 prowadzi, a którą przez szereg lat jeszcze prowadzić zmuszony będzie, wyklucza z góry zyski z obrotów tej Instytucji. Tem samem usuwa się możność utworzenia w bliskim przy najmniej czasie ogólnego funduszu rezerwowego, który to jednak fundusz zastępuje sownie, dana przez kraj gwarancya wkładek do wysokości 80 milionów koron.

Mimo zamknięcia rachunku strat i zysków galic. Kasy oszczędności za rok 1901 z stratą bilansową 213.653 K 53 g, której to straty bilans za rok 1902 wcale nie uwidacznia; korzystniejszym jest jednak istotny wynik finansowy z obrotów galic. Kasy oszczędności za rok 1901, niż za rok 1902.

Zapłaty powyższe o wyniku z zamknięć rachunkowych roku 1901 w porównaniu do roku 1902, nie opieramy bynajmniej na faktycznej rachunkowej nadwyżce z obrotów obu tych lat, gdyż obie te nadwyżki są niemal równe sobie.

Nadwyżka rachunkowa z obrotów Kasy oszczędności za rok 1901 uczyniła 58.791 K 24 g. Ta sama nadwyżka za rok 1902 wynosi 58.027 K 32 g. Różnica przeto schodzi do kilkuset koron.

Natomiast sąd nasz o wyniku obu tych lat wysnuwamy z zupełnie innych danych.

Oto w bilansie galic. Kasy oszczędności za rok 1901 w pozycji XIX. stanu czynnego „Interesa w likwidacji“, a raczej przedsiębiorstwa naftowe, przejęte przez Kasę na pokrycie wierzytelności ś. p. Stanisława Szczepanowskiego i ś. p. Kazimierza Odrzywolskiego i p. Wacława Wolskiego uwidocznione są w kwocie 8,564.478 K 49 h, podczas gdy ta sama pozycja w bilansie za rok 1902 czyni 9,575.480 K 96 h, wyższą więc jest o kwotę 1,011.002 K 47 h.

Wprawdzie na wzrost pozycji tej w bilansie majątkowym za rok 1902 Kasy oszczędności składają się:

1. Zwrot zaliczki w kwocie 214.000 K Bankowi dla górnictwa i przemysłu w Berlinie, dług z lat dawnych ciążyący na kopalniach w Borysławiu i Nahujowicach.

2. Nabycie od tegoż Banku za cenę 386.015 K 30 g połowy kopalni Borysławskiej. *)

3. Znaczne pozostałe do zrealizowania na rok 1903, zapasy ropy uzyskanej z eksploatacji w r. 1902, której sprzedaż z powodu powszechnie znanej depresji cen ropy w ubiegłym roku była równie trudną jak niekorzystną.

Wartość zapasów ropy oblicza Dyrekcya co najmniej na kwotę 250.000 K.

*) Celem usprawiedliwienia i bliższego wyjaśnienia akcyi Zarządu gal. Kasy oszczędności w sprawie przedsiębiorstw naftowych podajemy w dosłownem brzmieniu odnośny ustęp ze sprawozdania Dyrekcji za rok 1902:

„Pozycja: „Interesa w likwidacji“, obejmująca resztę neodpisanych dotąd wierzytelności z długów śp. Stanisława Szczepanowskiego, śp. Kazimierza Odrzywolskiego i p. Wacława Wolskiego zwiększyła się w porównaniu ze stanem z dnia 31. grudnia 1901 o sumę 1,011.002 K 47 h i wynosi z dniem 31. grudnia 1902 sumę 9,575.480 K 96 h. Na to powiększenie złożyły się dwa momenta: kupno od Banku dla górnictwa i przemysłu w Berlinie połowy kopalni ropy W. Wolski, K. Odrzywolski i Spka w Borysławiu i Nahujowicach a następnie niedobór administracyjny kopalni, znajdujących się w zarządzie Kasy. — Kupno to okazało się koniecznym, albowiem druga połowa kopalni Borysławskiej i Nahujowickiej, należąca do firmy Wolski i Odrzywolski, obciążona była zaliczką w sumie zwyczaj 214.000 K, daną przez wymieniony Bank na popęd kopalni i przez ten Bank wypowiedzianą. Kasa znalazła się zatem w przymusowym położeniu albo spłacenia tej zaliczki albo też zupełnego zrezygnowania z kopalni Borysławskiej. Do tej drugiej ewentualności nie podobna było dopuścić z powodu, że bez kopalni Borysławskiej wartość przedsiębiorstwa kopalnianych Kasy zmniejszyłaby się była znacznie wobec faktu, że produkcyja kopalni w Schodnicy z przyczyny naturalnego wyczerpywania się spała od roku 1899 z 3.351 na 1.643 wagonów a reszta obiektów przedstawiała jedynie nieodkryte tereny. Z tego powodu, oraz korzystając z faktu, iż wymieniony Bank uprzystępniał warunki sprzedaży swojej połowy rzeczonych kopalni, spłacono mu ową zaliczkę a nadto wydatkiem 386.015 K 30 h nabyto jego połowę kopalni. Gdy produkcyja tej kopalni dochodzi obecnie do 200 wagonów ropy miesięcznie i łatwo może być powiększoną, skoro ceny ropy się poprawią, zdaje się być niewątpliwem, że powyższy interes był interesem koniecznym i korzystnym.

Znane przesilenie w przemyśle naftowym i spadek cen ropy z 7 K poniżej 2 K za cetnar metryczny sprawiły, że kopalnie Kasy wykazują za rok 1902 niedobór kasowy. Niedobór ten znajduje jednak częściowe pokrycie w niesprzedanych po dzień 31. grudnia 1902 zapasach ropy a to w 568 wagonach ropy schodnickiej oraz 411 wagonach ropy borysławskiej.

Na ogół biorąc, przedsiębiorstwa kopalniane Kasy zyskały od r. 1899 zarówno na wydajności jak i na wartości sprzedanej skutkiem zwiększonej produkcyi i skutkiem dodatnich rezultatów próbnych wierceń na terenach naftowych Kasy w Nahujowicach, Graziowicy i Kosmaczu. Dopóki jednak trwać będzie obecne przesilenie, dopóty sprzedaż tych obiektów za cenę możliwą do przyjęcia, mimo usilnych starań Dyrekcji, mało jest prawdopodobną.

Kopalnie objęte po Szczepanowskim, Wolskim i Odrzywolskim, nie są dotąd na Kasę zainstabulowane, najprzód z powodu niezatwierdzenia dotąd przez Sąd spadkowy kontraktów przeniesienia na Kasę a powtóre dlatego, że tego zatwierdzenia nie przynaglamy, chcąc w nadziei sprzedaży trzeciej osobie, oszczędzić na kosztach skarbowych. Z tego powodu kopalnie te ze swojemi wartościami nie figurują w naszym bilansie jako aktywum, lecz t. z. Interesa w likwidacji, przedstawiają, jak przedtem, sumę pretensyi Kasy do Szczepanowskiego, Wolskiego i Odrzywolskiego, zmniejszającą się o wpływy a zwiększającą się o wydatki.

Ograniczenie kosztów popędu kopalni celem oszczędzenia na wydatkach i związania w ten sposób końców, ma swoją granicę po pierwsze w tem, że pod grozą utraty terenów naftowych, musi być w każdym roku pewna ilość obowiązkowych wierceń wykonaną a po drugie w tem, że ograniczenie nowych wierceń i podwierceń już istniejących szybów pociąga za sobą spadek produkcyi, co znowu wpływa ujemnie na szanse sprzedaży kopalni“.

Mimo to, zestawivszy tuż co wymienione pozycje ad 1. 2. 3., które bilansowo niewątpliwie powiększenie majątku przedsiębiorstwa naftowego stanowią i porównawszy je z kwotą 1,011.002 K 47 h, o którą w bilansie majątkowym kasy za 1902 podniósł się nakład na kopalnię naftową, dojdziemy do rezultatu, że niedobór z przedsiębiorstwa naftowego, który ściśle biorąc ma już cechę niedoboru administracyjnego uczynił w roku 1902 w zaokrągleniu około 340.000 K.

A jakkolwiek w cyfrze niedoboru tego znajduje się pokrycie wkładów na bardzo znaczne wiercenia, bądź zupełnie nowych studzien, lub zagłębienia dawnych, który to wydatek oblicza Dyrekcya na kwotę około 600.000 K, to jednak przyszłość dopiero okazać może, o ile wykazany niedobór znajdzie pokrycie w wzroście majątku zakładowego.

Wychodząc jednak z założenia, że interes galic. Kasy oszczędności przede wszystkim wymaga uruchomienia i bezpośredniej fruktyfikacyi wkładów oszczędnościowych, co przy przedsiębiorstwie naftowym niemal z góry jest wykluczonem, nie wahamy się myśleć tą wiedzeni zamknięcie rachunków gal. Kasy oszczędności za rok 1902 ocenić jako mniej korzystne.

Administracyę kopalń naftowych objął dzisiejszy Zarząd Kasy oszczędności z konieczności i niejako w spuściźnie po poprzednim Zarządzie.

Znaną jest powszechnie geneza całej tej sprawy. Wyłuszczać i wznawiać jej nie widzimy ani powodu ani potrzeby.

Ograniczamy się przeto do skonstatowania, iż rozwiązanie zupełne interesów naftowych, będące zresztą stałem usilnem dotychczasowem staraniem Dyrekcji i Zarządu Kasy, uważać należy i nadal za najpierwsze na dziś zadanie gal. Kasy oszczędności, a to pomijając wszystkie inne względy przede wszystkim, a głównie przez wzgląd na istotę i zadania samej instytucji.

Podnosząc z naciskiem to zadanie, dalecy jednak jesteśmy od doradzania Zarządowi Kasy, by wiedziony myślą najprędszego rozwiązania interesu, kwestyę finansową traktował jako drugorzędną.

Przeciwnie wszelki sangwinizm w tej sprawie z góry wykluczonym być wien. Natomiast mniemamy, że usiłowania dotychczasowe co do znalezienia nabywcy na całe przedsiębiorstwo naftowe, należy rozciągnąć na badania i starania, czy nie dałoby się utworzyć z dzisiejszego, zostającego pod zarządem Kasy przedsiębiorstwa naftowego, osobnego Towarzystwa akcyjnego.

Za utworzeniem Towarzystwa akcyjnego przemawia w pierwszym rzędzie względ: na wysokość kapitału, potrzebnego do nabycia całego interesu — w drugim, możliwość uczynienia znacznych nakładów, celem podniesienia interesu, którego zresztą rentowność w ścisłym związku z wysokością nakładu, względnie ryzyka pozostaje.

Mnogie w tej mierze poczynione już doświadczenia, tuż co podniesioną myśl nie mało popierają.

Dojrzewająca organizacya eksploatacyi i sprzedaży ropy, obfite pokłady ropy znajdujące się w terenach w posiadaniu Kasy oszczędności, o czem najlepiej świadczy fakt, że każde niemal pogłębienie studni niepospolicie zwiększa jej wydatność; wszystko to daje realną podstawę do operacyi finansowej, której nie jedna gałąź produkeyi w Austrii zawdzięcza swój rozwój.

Przechodząc do dalszych działów gospodarstwa finansowego Kasy oszczędności w szczególności najważniejszego, t. j. fruktyfikacyi wkładów oszczędnościowych — podnieść z uznaniem możemy, że fruktyfikacya ta odbywa się równie oględnie, jak też i korzystnie. A jest ona w dzisiejszych stosunkach targu pieniężnego i stopy procentowej, z pewnością zadaniem nie łatwem.

Jak już wspomnieliśmy, zysk netto z obrotu Kasy za rok 1902 wynosił 58.027 K 32 g bez uwzględnienia odzyskanych strat rachunkowych na różnicy kursu efektów za lata 1899 i 1900.

Gdy jednak w aktywach gal. Kasy oszczędności zawarte są:

gmach własny z kwotą	2,110.476 K 10 g
weksle w procesie z kwotą	802.641 " 02 "
interesa w likwidacyi t. j. kopalnie naftowe	9,575.480 " 96 "
Razem	12,498.598 K 08 g,

które to aktywa nie dały żadnego dochodu w roku 1902, przeto rezultat gospodarki był taki, że zyskiem z 62 milionów koron wkładów będących we fruktyfikacyjnym obrocie, pokryto:

1. procent od niefruktyfikujących się 12 ¹ / ₂ milionów koron czyniący	500.000 K — g
2. koszta administracyjne Zakładu w wysokości	356.599 „ 75 „
Razem przeto	856.599 K 75 g
do której kwoty dodawszy zysk netto	58.027 „ 32 „
uzyskamy kwotę	914.627 K 07 g,

która odpowiada zwyżce procentowej w wysokości 1¹/₂ od sta od kapitału fruktyfikowanego, czyli że dochód brutto od kapitału z wkładek oszczędnościowych uczynił około 5¹/₂, co niewątpliwie o również starannem jak umiejętnem fruktyfikowaniu wkładek oszczędnościowych świadczy, zwłaszcza, że w fruktyfikacyi tej nie ma interesów ryzykownych, które jak wiadomo, jedynie zdolne są wysokie oprocentowanie przysparzać.

Nadmieniając, że efekta funduszu obrotowego tworzą papiery publiczne — przeważnie krajowe — pierwszej pod względem bezpieczeństwa jakości, zaś że fundusz emerytalny gal. Kasy oszczędności wzrósł

w roku 1901 o kwotę 24.732 K 47 g

1902 „ 40.050 „ 83 „

i z dniem 31. grudnia 1902° czynił **867.903 K 63 g.**

Komisya bankowa zgodnie z przedłożeniem Wydziału krajowego wniosł:

Wysoki Sejm raczy uchwalić:

1. Sejm przyjmuje do wiadomości sprawozdania Wydziału krajowego z dnia 3. czerwca 1902 i 21. sierpnia 1903 o zamknięciu rachunków gal. Kasy oszczędności za rok 1901 i 1902.

2. Sejm udziela Zarządowi galic. Kasy oszczędności we Lwowie absolutoryum z rachunków tejsze Kasy za lata 1901 i 1902.

Władysław Kraiński,
przewodniczący.

Abrahamowicz,
sprawozdawca.